

Avinurme Gümnaasiumi

loovtööde koostamise ja läbiviimise juhend

LOOVTÖÖ EESMÄRK

Loovtöö on juhendatud õppeprotsess, mille käigus õpilane rakendab iseseisva töö oskusi ja omandatud teadmisi, arendab loovust ja kinnistab ning täiendab koolis omandatud.

Loovtöö eesmärgiks on pakkuda õpilasele võimetekohast ning huvidest lähtuvat eneseteostuse võimalust ning toetada:

- a) õpilase tervikliku maailmapildi ja loomingulise algatusvõime ja loova eneseväljendusoskuse kujunemist ning aidata kaasa uute ideede tekkimisele ja teostamisele õppeainete lõimumise ja loovtöö protsessi kaudu;
- b) õpimotivatsiooni, eneserefleksiooni ja kriitilise mõtlemise kujunemist;
- c) õpilase kujunemist loovaks ning mitmekülgseks isiksuseks;
- d) üldpädevuste (iseseisev ja rühmas töötamine, probleemide lahendamine, kriitiline mõtlemine, argumenteerimis-, eneseväljendus- ja esinemisoskus, töö allikate ja andmetega; tegevuse kavandamine ning kavandatu järgimine, tegevuse ja töö analüüsimise oskus, loovtöö vormistamine, IKT vahendite kasutamine jne) kujunemist;
- e) õpilast tema võimete paremal tundmaõppimisel, mis aitaks teha valikuid järgnevateks õpinguteks.

LOOVTÖÖ KORRALDAMINE KOOLIS

Loovtöö teemad pakuvad välja kõik põhikooliastme õpetajad, olles ise juhendajad; õpilased võivad neid huvitava teema ka ise välja pakkuda. Loovtöö teema valivad õpilased 7.klassis. Loovtöö sooritatakse ja esitatakse kaitsmiseks 8.klassis.

Loovtöö teema valimine ja kinnitamine ning loovtöö koostamine, esitamine ja kaitsmine toimub vastavalt Avinurme Gümnaasiumi tähtajalisele loovtöö korraldusele.

Loovtöö võib sooritada individuaalselt või kollektiivselt. Loovtöö praktilise osa, kui selleks on kooliastmele korraldatud üritus, tantsukava, projektitöö vms võib sooritada 8.klassis õppeaasta jooksul.

Loovtöö teema märgitakse lõputunnistusele.

LOOVTÖÖDE JUHENDAMINE

Loovtöö juhendajateks võivad olla kõik põhikooliastme õpetajad. Loovtöö juhendamine võib toimuda individuaalselt või ka rühmas.

Juhendaja ülesanded:

- a) aitab õpilast teema valikul ja tegevusplaani koostamisel;
- b) soovitab vajadusel kirjandust ja annab suuniseid info leidmisel;
- c) jälgib töö vastavust sisulistele ja vormistamise nõuetele ning jälgib ajakava täitmist;
- d) nõustab õpilast esitluse edukaks läbiviimiseks;
- e) täpsustab rühmatöös liikmete tööpanuse;
- f) nõustab õpilast loovtöö esitlemise vormi valikul.

LOOVTÖÖDE ESITLEMINE KAITSMISEL

Loovtöö esitlemisele pääseb õpilane, kui ta on kokkulepitud ajaks esitanud juhendajale ja hindamiskomisjonile loovtöö koos kirjaliku osaga. Mitme autori puhul osalevad loovtöö esitlusel kõik rühma liikmed. Loovtööd esitleb õpilane suulise ettekandena (kuni 10 minutit).

Esitlust on soovitav näitlikustada kas posterettekande, multimeedia, audiovisuaalsete vms vahenditega:

Posterettekanne

Vormilt on poster suureformaadiline teksti ja piltidega plakat, millel olevat teksti, pildimaterjali, jooniseid, skeeme jm kommenteeritakse esitlusel suuliselt. Posterettekande alguses esitatakse eesmärgid, järeldused, tulemused ja lõppsõna.

Poster peab olema visuaalselt atraktiivne. Posterilt edasiantav info peab olema loogiliselt liigendatud, ilma keeruliste graafiliste kujundite ning liigsete detailideta. Pealkirjade ja alapealkirjade kujundamisel peab jälgima, et kiri oleks piisavalt suur ja nähtav, kiirelt loetav ja laused lühidad.

PowerPoint või muu sarnase tarkvara esitluse koostamisel tuleb kasutada ühte slaidi ühe põhiidee edasiandmiseks, illustratsioonid ja taust peavad olema vastavuses teemaga ning kirja suurust valides tuleb lähtuda auditooriumi kaugusest ekraanist. Esitlusele tuleb kasuks, kui kasutada slaidide vaheldumise efekte või animatsioone mõõdukalt, efektid ei tohiks varjutada uuritava teema esitlust. Ühele slaidile võiks paigutada vaid ühe illustratsiooni. Slaididelt ei tohi puududa ka viited autorlusele kasutatud materjali puhul.

Loovtöö esitlemisel õpilane:

- a) selgitab töö eesmärgi ja põhjendab teema valikut;
- b) tutvustab kasutatud meetodit/ meetodeid;
- c) esitab töö kokkuvõtte: milleni jõuti, kas eesmärk täideti.
- d) annab hinnangu oma töö protsessile ja resultaadile.

LOOVTÖÖDE HINDAMINE

Loovtööde hindamisel kasutatakse hindamismudeleid. Olenevalt loovtöö iseloomust võib juhendaja muuta hindamismudelit esitades selle koos loovtöö teemaga direktorile kinnitamiseks.

Rühmatöö puhul antakse hinnang iga liikme tööle.

Hinnang antakse:

1) töö sisule:

hinnatakse töö vastavust teemale, seatud eesmärkide saavutamist, meetodite valikut ja rakendamist; terminite ja keele korrektset kasutamist ning töö ülesehitust;

kunstitöö ning omaloomingulise muusikateose puhul hinnatakse teose ideed, originaalsust ja selle teostumist, samuti uute seoste loomise oskust;

muusikateose esitamise puhul hinnatakse kunstilist teostust.

2) loovtöö protsessile:

hinnatakse õpilase algatusvõimet ja initsiatiivi loovtöö teema valimisel, ajakava järgimist, kokkulepetest kinnipidamist, ideede rohkust, suhtlemisoskust;

3) loovtöö vormistamisele:

hinnatakse teksti, jooniste, graafikute ja tabelite korrektset vormistamist ning viitamist;

4) loovtöö esitlemisele:

hinnatakse esitluse ülesehitust, kõne tempot, esitluse näitlikustamist, kontakti kuulajatega.

LOOVTÖÖ KIRJALIKU OSA ÜLESEHITUSE JA VORMISTAMISE NÕUDED

Olenemata loovtöö liigist, koosneb kaitsmiskomisjonile esitatav loovtöö kirjalik osa järgnevalt:

- 1) tiitelleht;
- 2) sisukord;
- 3) sissejuhatus;
- 4) põhiosa / töö käigu kirjeldus;
- 5) kokkuvõte;
- 6) kasutatud kirjandus;
- 7) lisad (vajadusel).

Projektitöö, kunstitöö, muusikateose vms puhul kirjeldatakse põhiosas tööprotsessi; antakse ülevaade töö ajalisest graafikust; tutvustatakse muusikateose autorit, töö teostamisel kasutatavaid meetodeid vms ning esitatakse muu tööd puudutav materjal.

Kokkuvõtte üheks osaks on autori enesekriitiline hinnang oma tööle.

Kirjaliku osa maht uurimistöö puhul on orienteeruvalt 7-10 lehekülge, teiste loovtöö liikide puhul 5-7 lehekülge. Lehekülgede arv käib kogu loovtöö kohta (sh sisukord, sissejuhatus).

Töö kirjalik osa vormistatakse vastavalt „Avinurme Gümnaasiumi õpilasuurimuse koostamise ja vormistamise juhendi“ nõuetele.

LOOVTÖÖ LIIGID

Läbivatest teemadest lähtuva või õppeaineid lõimivaks loovtööks võib olla uurimistöö, kunstiteos, joonis, projekt, käsitöö, muusikapala, lavastus, tantsukava, kooliastmele korraldatud üritus, leiutis, praktilise väärtusega tarbeese, animatsioon, lühifilm jne.

Uurimistöö

Olemus ja eesmärk

Uurimus on selgelt ja täpselt sõnastatud kirjalik tekst, kus esitatakse töö eesmärk, põhiseisukohad, uurimistulemused ja lõppseisukohad. Uurimistöö kaudu süstematiseerib, kinnistab ja laiendab õpilane koolis omandatud, arendab iseseisva töö oskusi ja loovust, üldistab töö käigus saadud kogemusi.

Uurimisprotsessi etapid

- a) **Teema valik ja ajakava koostamine.** Teema tuleb lühidalt ja konkreetselt sõnastada, lai teemavaldkond kitsamalt piiritleda (valida alateema). Põhikoolis tehtav uurimistöö võib olla kirjeldav uurimus, mitme nähtuse vaheliste seoste uurimine, probleemi põhjuste analüüsimine jms.
- b) **Töö planeerimine.** Pärast teema valimist koostatakse ajakava. Pannakse paika esialgne uurimistöö struktuur.
- c) **Teemakohase allikmaterjali kogumine ja bibliograafia koostamine.** Õpilane uurib õpetaja juhendamisel teemakohaseid materjale internetist, raamatukogust jm, küsitleb vajadusel teemaga seotud inimesi. Huvipakkuvate materjalide põhjal koostatakse allikmaterjalide nimekiri koos vajalike viidetega (autor, pealkiri, Interneti aadress jm). Kui uurimistöö aluseks on ilukirjandusteos, loeb õpilane teose läbi ja täidab lugedes uurimisteemat silmas pidades erinevaid ülesandeid.
- d) **Materjali läbitöötamine, süstematiseerimine, liigendamine.** Valitakse teemakohane materjal, mida töös refereeritakse või muul moel kasutatakse, viidates allikale. Korrastatakse vajalik kogutud allikmaterjal: sisestatakse küsitluslehtede sisu ja muud märkmed arvutisse. Sõnastatakse oma seisukohad. Vaadatakse üle uurimuse esialgne struktuur, vajadusel tehakse selles muudatusi.
- e) **Uurimuse kirjutamine ja vormistamine.** Töö osad: tiitelleht, sisukord, sissejuhatus, uurimuse peateemade ja alateemade põhjal vormistatud tekst, kasutatud kirjandus, lisad. Sissejuhatuses antakse kokkuvõtlik ülevaade teemast ja probleemidest, selgitatakse uurimuse eesmärki, tutvustatakse kasutatud allikmaterjali ja selle kogumist, tutvustatakse töö ülesehitust. Töö sisuosa jaotatakse peatükkideks, vajadusel ka alapeatükkideks. Uurimuse kokkuvõtte peaks kajastama peatükkide järeldusi ja andma vastuse sissejuhatuses püstitatud põhiideele (-väitele). Lisas esitatakse illustreeriv materjal, nt fotod, skeemid, tabelid, tekstikoopiad, fotod jms. Lisadele tuleb tekstis viidata.

f) **Töö viimistlemine.** Uurimus tuleb vormistada arvutiga. Tähelepanu tuleb pöörata teksti keelele ja stiilile: sõnastus peab olema selge ja korrektne, töös ei tohi olla õigekirjavigu.

Hindamise kriteeriumid (LISA 1) :

- Põhiidee ja sisu vastavus, põhjalikkus: kas uuritud on sissejuhatuses püstitatud põhiideed, kas faktid on kontrollitud, kas materjali on piisavalt jms.
- Ülesehituse terviklikkus: kas kõik töö osad on olemas, kas liigendus on piisav ja loogiline jne.
- Keele korrektsus ja stiili sobivus.
- Vormistamise korrektsus, sh viitamine.
- Õpilase aktiivsus uurimisprotsessis.
- Töö kaitsmine kasutades PowerPointi esitlust.

Projektitöö

Olemus ja eesmärk

Projekt on kindla eesmärgi ja ulatusega terviklik töö(ülesanne) vm ettevõtmine.

Projekt pakub hea võimaluse valitud teemadel viia ellu oma ideid üksi või koos kaaslastega. Projekt annab korraldamiskogemust, juhtimis- ja meeskonnatöökogemust, algteadmisi eelarve koostamisest ja veel palju teisi elus toimetulekuks tarvilikke kogemusi. Projektitööks võib olla tantsukava, lavastus, kooliastmele korraldatud üritus, temaatiline mäng, loodusvaatlus, õppevahend, leiutis vms. Projekti võib kaasata ka teisi loovtöö liike olenevalt projekti teemast, näiteks lüh uurimust, erinevaid õpilaste esinemisi, esitlusi, näituste korraldamist jm.

Projektitöö etapid

- a) **Teema valik ja ajakava koostamine.** Projektitöö idee sõnastatakse loovtöö teemana. Püstitatakse eesmärgid, mida projektitöö käigus ellu viiakse. Pärast teema valimist koostatakse ajakava. Kollektiivse projektitöö korral jagatakse õpetaja juhendamisel ülesanded.
- b) **Teoreetiline osa.** Tutvutakse vajaliku taustamaterjaliga. Olenevalt projektitöö iseloomust valmistatakse ette ülevaated, ettekanded või praktiliste tegevuste läbiviimise kava/ stsenaarium. Õpilased pakuvad omapoolseid lahendusi. Planeeritakse koostöö. Vajadusel koostatakse eelarve.
- c) **Praktiline osa.** Projektitöö elluviimine. Rühmasiseselt tuleb jälgida, et kõik saaksid anda oma panuse. Praktilise osa teostamine võimalusel jäädvustatakse (fotografeeritaks, filmitakse jne).

Hindamise kriteeriumid (LISA 2):

- Idee originaalsus.
- Teostuse vastavus püstitatud eesmärkidele.

- Ajakavast kinnipidamine.
- Õpilase aktiivsus. Koostöö rühmas.
- Vormistamise korrektsus ja nõuetelevastavus.
- Töö esitlemine ja kaitsmine.

Muusikateos või kunstitöö

Olemus ja eesmärk

Loovtöö muusikateose või kunstitööna kätkeb endas uudseid, innovaatilisi ideid ning on eneseteostusrõõmu pakkuv ja silmaringi avardav. Loovtöö võib olla nii praktiline töö kui ka vaimse idee kandja.

Juhul, kui loovtöös kasutatakse fragmente teiste autorite loomingust, tuleb autorikaitse seadusest lähtudes viidata kasutatud teose autorile.

Loovtöö muusikateosena võib olla õpilase omalooming aga ka muusikateose või –teoste esitamine.

Kunstitöö teostamise tehnikaks võib olla maal, joonistus, graafika, skulptuur, keraamika, videofilm, animatsioon, performance jne.

Olenevalt teemast võib kaasata ka teisi loovtöö liike, näiteks lühiuurimust, erinevaid õpilaste esinemisi, esitlusi, näituste korraldamist jm.

Töö etapid

- Teema valik ja ajakava koostamine.** Loovtöö idee sõnastatakse teemana. Püstitatakse eesmärgid, mida ellu viiakse. Pärast teema valimist koostatakse ajakava. Kollektiivse loovtöö korral jagatakse õpetaja juhendamisel ülesanded.
- Teoreetiline osa.** Tutvutakse vajaliku taustamaterjaliga. Õpilased pakuvad omapoolseid lahendusi. Vajadusel koostatakse eelarve.
- Praktiline osa.** Muusikateose või kunstitöö teostamine.

Hindamise kriteeriumid (LISA 3):

- Idee originaalsus.
- Teostuse vastavus püstitatud eesmärkidele.
- Ajakavast kinnipidamine.
- Õpilase aktiivsus.
- Vormistamise korrektsus ja nõuetelevastavus.
- Töö esitlemine ja kaitsmine.

LOOVTÖÖ HINDAMISMUDEL : Uurimistöö

	Väga hea (5)	Hea (4)	Rahuldav (3)
Põhiidee ja sisu vastavus, põhjalikkus, faktide paikapidavus, materjali piisavus meetodite valik ja rakendus (hindavad juhendaja ja komisjon)	Põhiidee ja sisu täielikus vastavuses. Töö põhjalik, faktid kontrollitud. Materjali kasutatud piisavalt. Valitud meetodid ja nende rakendus sobivad täielikult.	Põhiidee ja sisu vastavuses. Töö ülevaatlik, faktid kontrollitud. Materjali kasutatud mõnevõrra puudulikult. Valitud meetodid ja nende rakendus sobivad.	Põhiidee ja sisu enamvähem vastavuses. Töös on sisulisi puudujääke, esineb kontrollimata fakte. Materjalide valik ebapiisav. Valitud meetodid ja rakendused sobivad.
Ülesehituse terviklikkus ja loogilisus (hindavad juhendaja ja komisjon)	Töö ülesehitus loogiline ja terviklik.	Töö ülesehitus loogiline, kuid ei ole päris terviklik.	Töös ülesehitus ei ole loogiline. Töö ei ole terviklik, esineb sisulisi puudujääke.
Keele korrektsus ja stiili sobivus (hindavad juhendaja ja komisjon)	Sõnastus selge, korrektne, sobiva stiiliga. Ei esine õigekirjavigu.	Sõnastuses mõningast ebaselgust. Esineb üksikuid õigekirjavigu.	Sõnastus ebaselge. Esineb mitmeid õigekirjavigu
Vormistamise korrektsus, sh viitamine. (hindavad juhendaja ja komisjon)	Vormistus sh viitamine nõuetekohane.	Esineb üksikuid puudujääke vormistuses või viitamises.	Esineb suuremaid eksimusi vormistamise reeglite vastu. Viitamine ebaõige või puudub üldse.
Õpilase aktiivsus uurimisprotsessis. Suhtlemisoskus. (hindab juhendaja)	Õpilane aktiivne. Suhtlemisoskus väga hea.	Õpilane vajab aegajalt juhendajapoolset meeldetuletamist. Suhtlemisoskus hea.	Õpilane vajab pidevat juhendajapoolset meeldetuletamist. Suhtlemisoskus rahuldav.
Ajakava järgimine, kokkulepetest kinnipidamine (hindab juhendaja)	Õpilane peab kinni kokkulepitud ajakavast.	Õpilane peab üldiselt kinni kokkulepitud ajakavast, esineb üksikuid unustamisi, kuid õpilane tunneb ise huvi, et ajagraafikus püsida.	Õpilane vajab pidevat meeldetuletamist ja järelkäimist.
Töö kaitsmine kasutades PowerPointi esitlust. Esitluse ülesehitus, kõne tempo, esitluse näitlikustamine, kontakt kuulajatega. (hindab komisjon)	esitluse ülesehitus loogiline, kõne tempo mõõdukas, esitluse näitlikustamine sobiv, ei ole slaididega liialdatud ega ka liiga vähe, kontakt kuulajatega väga hea.	esitluse ülesehitus loogiline, kõne tempo ebasobiv (kiirustav või aeglane), esitluse näitlikustamine üldiselt sobiv, slaidide koostamisel mõned vead, kontakt kuulajatega hea.	esitluse ülesehitus ei ole päris loogiline, kõne tempo ebasobiv (kiirustav või aeglane), esitluse näitlikustamine sobiv, kontakt kuulajatega rahuldav.

LOOVTÖÖ HINDAMISMUDEL : projektitöö

	Väga hea (5)	Hea (4)	Rahuldav (3)
Idee. Töö vastavus eesmärkidele. (hindavad juhendaja ja komisjon)	Idee originaalne, realselt teostatav. Töö vastab täielikult eesmärkidele.	Idee originaalne, kuid pole täielikult teostatav. On küll läbimõeldud, kuid ei vasta täielikult eesmärkidele.	Juhendaja on oluliselt sekkunud eesmärkide püstitamisse. Idee on vaid pooleldi teostatav. Üldiselt vastab töö püstitatud eesmärkidele.
Ajakava järgimine, kokkulepetest kinnipidamine (hindab juhendaja)	Õpilane peab kinni kokkulepitud ajakavast.	Õpilane peab üldiselt kinni kokkulepitud ajakavast, esineb üksikuid unustamisi, kuid õpilane tunneb ise huvi, et ajagraafikus püsida.	Õpilane vajab pidevat meeldetuletamist ja järelkäimist.
Vormistamise korrektsus ja nõuetelevastavus. (hindavad juhendaja ja komisjon)	Vormistus nõuetekohane.	Esineb üksikuid puudujääke vormistuses.	Esineb suuremaid eksimusi vormistamise reeglite vastu.
Õpilase aktiivsus. Koostöö rühmas. Suhtlemisoskus. (hindab juhendaja)	Õpilane aktiivne. Koostöö rühmas sujub hästi, probleemidest saadakse üle konstruktiivselt. Rühmasisene tööjaotus toimib. Suhtlemisoskus väga hea.	Õpilane vajab aegajalt juhendajapoolset meeldetuletamist. Koostöö rühmas hea, rühmasiseses tööjaotuses vajakajäämisi, vajadus juhendaja sekkumise järele. Suhtlemisoskus hea.	Õpilane vajab pidevat juhendajapoolset meeldetuletamist. Ülesannete jaotamisel ja täitmisel ei saa rühm hakkama juhendajata. Suhtlemisoskus rahuldav.
Töö esitlemine ja kaitsmine. Esitluse ülesehitus, kõne tempo, esitluse näitlikustamine, kontakt kuulajatega. (hindab komisjon)	Esitluse ülesehitus loogiline, kõne tempo mõõdukas, esitluse näitlikustamine sobiv, ei ole näitlikustamisega liialdatud ega ka liiga vähe, kontakt kuulajatega väga hea.	Esitluse ülesehitus loogiline, kõne tempo ebasobiv (kiirustav või aeglane), esitluse näitlikustamine üldiselt sobiv, näitlikustamisel mõned puudujäägid, kontakt kuulajatega hea.	Esitluse ülesehitus ei ole päris loogiline, kõne tempo ebasobiv (kiirustav või aeglane), esitlust ei ole näitlikustatud, kontakt kuulajatega rahuldav.

LOOVTÖÖ HINDAMISMUDEL : muusikateos, kunstitöö

	Väga hea (5)	Hea (4)	Rahuldav (3)
Idee. Teostuse vastavus püstitatud eesmärkidele. (hindavad juhendaja ja komisjon)	Idee originaalne, reaalselt teostatav. Töö vastab täielikult eesmärkidele.	Idee originaalne, kuid pole täielikult teostatav. On küll läbimõeldud, kuid ei vasta täielikult eesmärkidele.	Idee on vaid pooleldi teostatav. Juhendaja on oluliselt sekkunud eesmärkide püstitamisse. Üldiselt vastab töö püstitatud eesmärkidele.
Kunstiline teostus. Uute seoste loomise oskus. (hindab juhendaja)	Teostatud väga hea kunstilise tasemega.	Teostatud hea kunstilise tasemega.	Teostatud rahuldavalt.
Ajakava järgimine, kokkulepetest kinnipidamine (hindab juhendaja)	Õpilane peab kinni kokkulepitud ajakavast.	Õpilane peab üldiselt kinni kokkulepitud ajakavast, esineb üksikuid unustamisi, kuid õpilane tunneb ise huvi, et ajagraafikus püsida.	Õpilane vajab pidevat meeldetuletamist ja järelkäimist.
Vormistamise korrektsus ja nõuetelevastavus. (hindavad juhendaja ja komisjon)	Vormistus nõuetekohane.	Esineb üksikuid puudujääke vormistuses.	Esineb suuremaid eksimusi vormistamise reeglite vastu.
Õpilase aktiivsus. Koostöö rühmas. Suhtlemisoskus. (hindab juhendaja)	Õpilane aktiivne. Koostöö rühmas sujub hästi, probleemidest saadakse üle konstruktiivselt. Rühmasisene tööjaotus toimib. Suhtlemisoskus väga hea.	Õpilane vajab aegajalt juhendajapoolset meeldetuletamist. Koostöö rühmas hea, rühmasiseses tööjaotuses vajakajäämisi, vajadus juhendaja sekkumise järele. Suhtlemisoskus hea.	Õpilane vajab pidevat juhendajapoolset meeldetuletamist. Ülesannete jaotamisel ja täitmisel ei saa rühm hakkama juhendajata. Suhtlemisoskus rahuldav.
Töö esitlemine ja kaitsmine. Esitluse ülesehitus, kõne tempo, esitluse näitlikustamine, kontakt kuulajatega. (hindab komisjon)	Esitluse ülesehitus loogiline, kõne tempo mõõdukas, esitluse näitlikustamine sobiv, ei ole näitlikustamisega liialdatud ega ka liiga vähe, kontakt kuulajatega väga hea.	Esitluse ülesehitus loogiline, kõne tempo ebasobiv (kiirustav või aeglane), esitluse näitlikustamine üldiselt sobiv, näitlikustamisel mõned puudujäägid, kontakt kuulajatega hea.	Esitluse ülesehitus ei ole päris loogiline, kõne tempo ebasobiv (kiirustav või aeglane), esitlust ei ole näitlikustatud, kontakt kuulajatega rahuldav.